

ומצוות לאו ליהנות ניתנו! שלא לשם הנאה ניתנו המצוות לישראל אלא גזירת מלך הם, הילכך מותר לקיים מצווה בדבר האסור בהנאה, כיון שקיום המצוה לא נחשב כהנאה⁽¹¹⁾.

יטיב רבינא וקאמר לה להא ושמעתיא דרבא, דמצוות לאו ליהנות ניתנו!

איתיביה רב רחומי לרבינא: תניא: שופר של עבודת כוכבים, שאסור בהנאה, לא יתקע בו!

ודייקין: מאי לאו, אם תקע בו — לא יצא ידי חובתו!

ומתריצין: אמר זעירי: לא נצרכה אלא לעפר עפרה! שלא מדובר באפר שריפתה אלא בעפר של קרקע העיר, שמותר לכסות בו הואיל ואינו חייב בשריפה של עיר הנדחת. דכתיב "ואת כל שללה תקבוצ אל תוך רחובה — ושרפת" ודרשינן: מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה, שעל ידי קביצה בלבד ניתן לשורפו, הוא דחייב בשריפה. יצא זה, העפר שבקרקע, שמוחסר תלישה, קביצה ושריפה! שצריך קודם לתלוש מהקרקע, ולפיכך אינו חייב בשריפה.

ורבא אמר: באמת מדובר אפילו באפר שריפתה. ואף על פי שאסור בהנאה, מותר לכסות בו. לפי שהכסוי מצוה הוא —

אך כשנגרמת לו הנאה ורוח ממקום אחר — שמקיים בזה מצוה — אינו מן האיסור. אולם המגיה למשנה למלך [אישות ה א] כתב שכך היא דעת תוס' להלך [קמ א ד"ה למעוטי] אך לדעת הרמב"ם רק בדיעבד יוצא בקיום מצוה באיסורי הנאה ולכתחילה אסור. וראה באבני מלואים [כח ס] שכתב שהאיסור רק כשנהנה גופו כגון קידושי אשה, ולא בשאר מצוות [ותמה על כך מדברי הריטב"א הנ"ל שנקט כי חליצה באיסור"ה אינה הנאת גופו עיי"ש] ומדברי הרשב"א בנדרים [טו א] דקדק שגם אם נהנה גופו בעשית המצוה מותר לכתחילה, ובשער המלך [שופר א הביא בשם המאירי שרק בשעת קיום המצוה הותרה הנאת גופו אך לא אחריה, ולכן הנודר ממעין אסור לטבול בו בימי החמה כי אחר שטבל ונטהר ממשיך ליהנות באיסור.

והרמב"ם [היי"ג] כתב שמכסין בעפר עיר הנדחת. ובלחם משנה כתב שפסק כזעירי שהרי לרבא יכול לכסות גם באפר, אך בפתיחה כוללת לפמ"ג [א ל] כתב שהרמב"ם לשיטתו [איסור"מ ה ט] שאף אם מצוות לאו ליהנות ניתנו

[חמץ ומצה א] תמה מסוגיין שאפר עיר הנדחת אסור בהנאה [לפרש"י שמדובר באפר שריפתה] וביאר בקהילות יעקב [קידושין מג] שהרשב"א ביאר בסוגיין שהכוונה לאפר שהיה בעיר הנדחת בעת שנאסרה, ונאסר כאחד ממטלטליה, אולם שב ותמה על כך, שאם כן לא היה צריך להעמיד בעפר עפרה, אלא באפר שריפתה.

ובאבי עזרי [עבודת כוכבים ז ד] כתב שגם הרשב"א סבר שאפר שריפת עיר הנדחת אסור בהנאה, אך כיון שאין הוא נחשב כמטלטלי עיר הנדחת ואינו גוף האיסור, אלא כדבר הבא ממנה ואיסורו משום "לא ידבק בידך" ולפיכך מסתבר שיהיו דמיו מותרין, ואם כן למה כשמכרה לא יוכל לקדש בדמי האפר. [עיי"ש שדחה ביאור זה].

11. מדברי רבא משמע שמותר לכסות באפרה אפילו לכתחילה משום שלאו ליהנות נתנו [ולהלך יבואר שבכסוי לא חוששים למיאוס עבירה], וביאר הריטב"א בסוכה [לא ב] שהאיסור באיסורי הנאה הוא רק כשנהנה בגופו,